

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

І. А. КУЧЕРЕНКО

Л. І. МАМЧУР

ОСНОВИ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Навчальний посібник

Умань – 2018

УДК 81'271

К95

*Рекомендовано вченою радою
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини (протокол № 6 від 27 листопада 2018 року)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

М.І. Пентилюк – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мовознавства Херсонського державного університету;

М.М. Торчинський – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Хмельницького національного університету;

Л.В. Новаківська – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кучеренко І. А.

К95 Основи мовної комунікації : навчальний посібник / І. А. Кучеренко, Л. І. Мамчур ; МОН України, Уманський держ. пед. у-тет імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2018. – 270 с.

У навчальному посібнику розкрито сучасні концепції теорії мовної комунікації щодо природи і сутності, структури й типології, моделей, законів та функцій мовної комунікації відповідно до вимог сучасного інформаційного суспільства в аспекті фахової підготовки особистості.

Основну увагу приділено типам і видам комунікації як процесу мовленнєвої діяльності, породженню і сприйняттю мовлення, організації мовного коду в комунікації, засобам мовного коду в комунікації, суб'єктам комунікативної взаємодії, культурно-мовленнєвій поведінці комунікантів в різних ситуаціях, комунікативним стратегіям і тактикам, національно-культурній специфіці мовної комунікації.

Поряд з теоретичним матеріалом представлено цикл запитань і завдань для самоконтролю, тематику індивідуально-дослідної роботи, термінологічний словник.

Посібник адресований передусім магістрантам вищих педагогічних закладів освіти, корисний він буде викладачам, учителям, психологам, працівникам соціальної та культурної сфери, журналістам, фахівцям зовнішньої і внутрішньої комунікації, усім, для кого ефективно спілкування є засобом досягнення особистісної та професійної мети.

ЗМІСТ

Передмова	5
Тема 1. Сутність теорії мовної комунікації	
1. Мовна освіта ХХІ століття: виклики часу	7
2. Теорія мовної комунікації як наука	8
3. Методи теорії мовної комунікації	11
4. Інтерес людства до мови	13
5. Мовленнєва комунікація як реалізація мовних норм	18
Тема 2. Природа і структура мовної комунікації	
1. Природа та сутність спілкування і комунікації	21
2. Функції комунікації	27
3. Структура комунікації	30
4. Моделі комунікації	36
5. Засоби комунікації	42
Тема 3. Типологія і реалізація мовної комунікації	
1. Типи комунікації	47
2. Основні комунікативні закони	53
3. Міжособистісна комунікація	58
4. Стили міжособистісного спілкування	61
5. Персоніфікація особистості в умовах міжособистісної комунікації	63
6. Цілі, тактика і стратегія спілкування	65
Тема 4. Комунікація як діяльність	
1. Мова і мовлення	68
2. Комунікація як мовленнєва діяльність	73
3. Типи і види мовленнєвої діяльності	76
4. Форми мовлення (усна і писемна)	81
5. Форми мовної комунікації (монолог, діалог, полілог)	86
6. Монолог	88
7. Діалог	91
8. Полілог	96
9. Дискусія, диспут, бесіда, розповідь як різновиди форм спілкування	98
Тема 5. Комунікація – процес мовленнєвої діяльності	
1. Породження мовлення як продуктивний процес мовної комунікації	101
2. Моделі, етапи і рівні породження мовлення	103
3. Сприйняття мовлення як репродуктивний процес мовної комунікації	109
4. Розуміння як зворотній рух мовленнєвої діяльності	111
5. Слухання і його роль у комунікації	114
Тема 6. Організація мовного коду в комунікації	
1. Комунікативний акт: сутність і структура	118

2. Мовленнєвий акт: сутність і структура	121
3. Дискурс	125
4. Типи дискурсів	129
5. Текст як результат і одиниця комунікації	130
6. Типи текстів	140
7. Мовленнєвий жанр	143
Тема 7. Суб'єкти мовної комунікації	
1. Мовна особистість як суб'єкт комунікації	150
2. Компетентність і компетенція	153
3. Комунікативна компетентність особистості	156
4. Гендерні аспекти комунікативної взаємодії	167
5. Комунікативно-риторичні якості мовлення	171
6. Етикет мовленнєвого спілкування	176
7. Тональність як елемент усної комунікації	178
8. Комунікативний паспорт мовця	180
Тема 8. Національно-культурна специфіка мовної комунікації	
1. Вплив національно-культурних чинників на процес комунікації	183
2. Комунікативна особистість як продукт і носій лінгвокультури	188
3. Народна основа мови: ключові концепції вчених (В. Гумбольдт, К. Ушинський, І. Огієнко, В. Сухомлинський)	189
4. Аспекти міжкультурної комунікації	201
5. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету	205
6. Комунікативні табу	207
7. Невербальні засоби міжкультурної комунікації	208
Практичний блок	212
Самостійна робота «Мова і комунікація. Практикум»	226
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	227
Прецедентні тексти	231
Термінологічний словник	237
Література	265

